

Den følgende artikkelen er hentet fra Mixopterus:

STEIN I DAGLIGLIVET

Hver eneste dag er vi alle i kontakt med stein på en eller annen måte: fra bonden som rydder jorda for stein til billedhuggeren for å ta de to ytterlighetene. Den ene ser på stein som en uting i åkeren - den andre ser på stein som symbol på kraft, skjønnhet og styrke. Og mellom disse alle oss andre. Daglig ser vi stein brukt, det kan være som veggkledning, gulvbelegg, trapper, portstolper, drikkefontener, kantstein, belegg på plasser i gater o.l., murer, skulpturer, sokler, gravstøtter osv.

I dette og noen nummer fremover vil vi behandle bruken av naturstein i utvendige anlegg.

Beskrivelsen er hentet i publikasjonen: Naturstein som brukes i utvendige anlegg. Egil Gabrielsen, Oslo 1964.

De bergartene som brytes, kan deles opp i to grupper:

A. BLOKKSTEIN

B. HELLER

A. BLOKKSTEIN

Det er stein som kan brytes ut i blokker på grunn av god kløv, helst i 3 retninger.

Denne gruppen deles igjen opp i harde og løse typer. Hardhetsgraderingen skyldes opprinnelig den erfaring som er gjort i steinhoggerfaget.

Stein som er hard og tung å bearbeide, står best mot slitasje og værskader.

Harde steintyper lar seg polere. De polerte flatene vil beholde sin glans, og fargene i steinen er meget stabile.

I steinhoggerfaget blir ofte granitt brukt som en fellesbetegnelse for de harde blokksteintypene. Dette er ikke riktig rent geologisk. Her omtales steinen under sitt geologiske navn.

a. Harde typer av blokkstein

1. Granitt	eruptiv opprinnelse
2. Syenitt	eruptiv opprinnelse

3. Monzonitt	eruptiv opprinnelse
4. Dioritt	eruptiv opprinnelse
5. Gabbro	eruptiv opprinnelse
6. Gneis	metamorf opprinnelse

b. Løse typer av blokkstein

7. Kalkstein	sediment
8. Marmor	metamorf sediment
9. Kleberstein	metamorf bergart

1. GRANITT

Granitt er en eruptiv dypbergart som hovedsakelig består av kvarts, feltspat, glimmer og en del andre mineraler i varierende mengder.

Granitt er den mest utbredte av alle dypbergarter. Store deler av Norges fjellgrunn består av granitt, og vi har granittbrudd spredt over hele landet. De største bruddene ligger i Østfold.

Det finnes en rekke forskjellige granitttyper med forskjellig kornstørrelse og forskjellig mengdeforhold mellom mineralene.

Gatestein brytes av finkornet granitt. Til bygningsstein, kantstein og skulpturer brukes både finkornet og grovkornet granitt, men det må være jevn kornstørrelse.

De fleste granitter er rødlige på grunn av kalifeltspatens farge. Ellers finnes helt hvite.

De forskjellige granitttyper har som regel navn etter bruddstedet, og det brytes granitt i større mengder på følgende steder:

Granittbruddene i grunnfjellsområdet finnes i Iddefjord (Mye av steinen i Vigelandsparken er Iddefjordsgranitt med Monolitten som den største), Hvaler/Krårkerøy, Torsnes, Skjeberg, Greåker, Elverum og Fevik/Grimstad.

I Oslofeltet finner vi brudd i Drammen/Røyken. Rødlig og grovkornet stein. Brytes til bygningsstein og kantstein.

forts. i neste nummer

FADESER

Der var flere i forrige nummer:

Bildet ("veiviseren" av kvarts) på forsiden ble snudd opp - ned.

Definisjonene av malm, erts etc. var tatt fra *Mixopterus*.

Artikkelen om Geofysikk av N. Nilsen ble skamklipt og satt sammen feil. Avsnittet øverst på side 19 under tittelen "Observasjoner" skulle inn midt på side 18, umiddelbart etter fig. 5.
